

Ad: census 1991 a 2001

Štefan Poláčik

1. Úvod

V r. 2000 sa podarilo vydať jedinečné dielo ekumenického charakteru - Atlas cirkví, náboženských spoločností a religiozity Slovenska [4]. Po novom sčítaní ľudu (v r. 2001) chceme pokračovať vo výskume fenoménu religiozity a rozhodli sme sa realizovať vydanie atlasu katolíckej Cirkvi Slovenska. Snahou tohto článku je začatie uvedeného procesu prvými vedeckými komparáciami v danej problematike.

2. Celoslovenské prehľady

V roku 1991 sme po viac ako 50 rokoch a po prvýkrát mali možnosť prihlásiť sa k svojmu vierovyznaniu prostredníctvom sčítania ľudu do sšítacích hárkov. Vierovyznanie občana, obyvateľov v obci či populácie v celom štáte, je dôležitým atribútom, ktorý podporuje zdravé fungovanie rodiny a aj celej spoločnosti. Po prvom sčítaní ľudu sme boli zvedaví na vývoj a súčasný stav spoločnosti z hľadiska religiozity. Predstavitelia cirkví problematiku získali od Štatistického úradu SR nespochybniteľné údaje. Postoj obyvateľov k cenzusu, ktorý pramenil aj z vtedajšej spoločenskej atmosféry, mierne vyprofiloval výsledky. Údaje odzrkadlili aj 17,4 % obyvateľov, ktorí svoje vierovyznanie nepriznali. Podľa najnovších údajov je však zrejmé, že za posledné desaťročie získali občania Slovenska dôveru nielen k realizátorom cenzusu, ale aj k cirkvám a ich predstaviteľom. V poslednom sčítaní v roku 2001 nepriznalo svoje vierovyznanie iba 2,99 % obyvateľov (t.j. 160 598 obyvateľov z celkového počtu populácie SR – 5 379 455 osôb). V tabuľke č.1 je prezentovaný prehľad o výsledkoch cenzusov uskutočnených od roku 1910.

Tab.č.1 Výsledky sčítania ľudu (podľa vierovyznania) od r. 1910

Vierovyznanie	Rok sčítania					
	1910	1921	1930	1938 ⁽¹⁾	1991	2001
katolícke	76,26	77,36	78,03	80,50	63,82	73,02
Z toho rímskokatolícke	69,47	70,90	71,61	73,60	60,43	68,93
gréckokatolícke	6,79	6,46	6,42	6,90	3,39	4,09
evanjelické a.v.	13,49	12,77	12,02	14,60	6,19	6,93
reformované kresťanské	5,37	4,80	4,38	0,50	1,57	2,04
pravoslávne		(2)			0,65	0,94
židovské	4,80	4,53	4,10	3,20	0,02	0,04
iné	0,08	0,54	1,47	1,20	0,58	1,08
nezistené					17,40	2,99
ateisti					9,77	12,96
Spolu	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

⁽¹⁾ - výsledky sčítania ľudu sú vzhľadom na udalosti po cenzuse pravdepodobne skreslené

⁽²⁾ - údaje o veriacich pravoslávneho vierovyznania sú uvedené v položke Iné

Všetky štátom registrované cirkvi a náboženské spoločnosti zaznamenali oproti roku 1991 v poslednom cenzuse nárast počtu príslušníkov (tab. č. 2). Najviac pribudlo katolíkov - 561 835 o 16,69 %. Ostatným štátom uznaným kresťanským cirkvám pribudlo o 106 403 veriacich viac, čo je o 23,28% oproti r. 1991. Štátom neuznané cirkvi (Novoapoštolská, Jednota bratská, Náboženská spoločnosť čs. unionistov, Českobratská evanjelická cirkev, Sliezska evanjelická cirkev, ostatné kresťanské a nekresťanské cirkvi), však sumárne mierne stratili z počtu príslušníkov (z 6 373 na 6 294).

Tab. č. 2. Postoj k religiozite obyvateľstva Slovenska v r. 1991 a v r. 2001

Cirkev, resp. náboženská spoločnosť	Stav v r. 1991		Stav v r. 2001		Prírastok (úbytok)*	
	abs.	%		%	abs.	%
1 Katolícka Cirkev	3 366 116	63,821	3 927 951	73,018	561 835	116,69
1a Rímskokatolícka Cirkev	3 187 383	60,432	3 708 120	68,931	520 737	116,34
1b Gréckokatolícka Cirkev	178 733	3,389	219 831	4,086	41 098	122,99
Ostatné štátom uznané kresťanské cirkvi (spolu)	457 047	8,665	563 450	10,474	106 403	123,28
2 Evanjelická cirkev augsburského vyznania	326 397	6,188	372 858	6,931	46 461	114,23
3 Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku	82 545	1,565	109 692	2,039	27 147	132,89
4 Pravoslávna cirkev	34 376	0,652	50 345	0,936	15 969	146,45
5 Evanjelická metodistická cirkev, Slovenská oblasť	4 359	0,083	7 270	0,135	2 911	166,78
6 Kresťanské zbory na Slovensku	700	0,013	6 467	0,120	5 767	923,86
7 Apoštolská cirkev na Slovensku	1 116	0,021	3 842	0,071	2 726	344,27
8 Bratská jednota baptistov v SR	2 465	0,047	3 450	0,064	985	139,96
9 Cirkev adventistov siedmeho dňa	1 721	0,033	3 327	0,062	1 606	193,32
10 Cirkev bratská	1 861	0,035	3 061	0,057	1 200	164,48
11 Starokatolícka cirkev	882	0,017	1 602	0,030	720	181,63
12 Cirkev československá husitská na Slovensku	625	0,012	1 536	0,029	911	245,76
Štátom uznané nekresťanské náboženské spoločnosti						
13 Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	10 501	0,199	20 630	0,383	10 129	196,46
14 Ústredný zväz Židovských náboženských obcí	912	0,017	2 173	0,040	1 261	238,27
Ateisti	515 551	9,775	697 308	12,962	181 757	135,25
Ostatní veriaci (cirkvi a náb. spoločnosti štátom neuznané)	6 373	0,121	6 294	0,117	-79	98,76
Nezistení	917 835	17,401	1 60 598	2,985	-757 237	17,50
Obyvateľstvo (spolu)	5 274 335	100,000	5 379 455	100,000	105 120	101,99

* - vzhľadom na jednotnosť vyjadrenia v tabuľke uvádzame v indexovom tvare

Uvedené tabuľkové prehľady prezentovali komplexné údaje za Slovenskú republiku, nasledovné prehľady (tab. č. 3, 4, 5) a mapy budú obsahovať regionálne dáta.

2.1. Regionálne prehľady – počty ateistov a tých, ktorí vieru neuviedli (nezistení)

Tabuľka č.3 potvrdzuje skutočnosť uvedenú v úvode o obyvateľoch, ktorí svoje vierovyznanie nepriznali. Kým v roku 1991 sa ukazovateľ počtu obyvateľov s nezisteným vierovyznaním pohyboval v rozmedzí od 12,73% (v Prešovskom kraji) až do 26,64% (v Bratislavskom kraji), v roku 2001 vykazuje relatívne najvyšší podiel Bratislavský kraj. Zároveň však ide o veľmi nízke percento populácie (len 4,5%) v porovnaní s údajom z roku 1991.

Z hľadiska religiozity je dôležité zamyslieť sa nad rastúcim počtom obyvateľov bez vyznania. Najmenší počet ateistov (absolútny i relatívny) sledujeme v Prešovskom kraji (44 324 obyvateľov, čo predstavuje 5,61%). Na druhej strane sa nachádza Bratislavský kraj, v ktorom sa prihlásila až 1/4 obyvateľov k ateizmu. Za obdobie 10 rokov vzrástol podľa týchto ukazovateľov počet ateistov o viac ako 3% (z 9,77 % na 12,96 %).

Tab 3. Porovnanie zastúpenia obyvateľov bez vyznania a s nezisteným vierovyznaním v rokoch 1991 a 2001

Kraj	1991				2001			
	bez vyznania		nezistené		bez vyznania		nezistené	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bratislava	95 776	15,80	161 510	26,64	149 436	24,95	26 969	4,50
Trnava	46 967	8,67	87 520	16,15	64 381	11,68	13 667	2,48
Trenčín	59 322	9,88	109 009	18,15	87 385	14,43	18 173	3,00
Nitra	64 345	8,98	109 470	15,27	78 331	10,98	17 352	2,43
Žilina	51 752	7,74	100 784	15,07	72 175	10,42	17 241	2,49

Banská Bystrica	86 283	13,09	125 100	18,97	110 905	16,75	24 511	3,70
Prešov	35 914	4,86	94 106	12,73	44 324	5,61	16 306	2,06
Košice	75 192	10,14	130 336	17,58	90 371	11,80	26 379	3,44
Slovenská republika	515 551	9,77	917 835	17,40	697 308	12,96	160 598	2,99

2. 2. Regionálne prehľady, mapy - počet katolíkov

Podľa tabuľky č. 3, 4, 5 sa ku katolíkom pri sčítaní ľudu v r. 1991 prihlásilo 63,82 % populácie. V roku 2001 sa však prihlásilo až 73,02 % obyvateľov, čo predstavuje v absolútnom vyjadrení o 561 835 osôb viac. K obyvateľom hlásiacim sa k rímskokatolíckej cirkvi pribudlo 520 737 osôb, čo je v porovnaní so stavom v r. 1991 o 16,34 % viac. Rovnaký trend nastal u osôb hlásiacich sa ku gréckokatolíckemu vierovyznaniu - pribudlo o 41.098 osôb viac, čo je v porovnaní so stavom z roku 1991 o 22,99 % viac.

Tab. 4 Rast počtu príslušníkov katolíckeho vierovyznania v krajoch a v rokoch 1991 – 2001

Kraj	1991				2001			
	Rímsko katolíci	Grécko katolíci	Katolíci		Rímsko katolíci	Grécko katolíci	Katolíci	
			abs.	%			abs.	%
Bratislava	312 871	2 334	315 205	51,98	370 767	3 625	374 392	62,50
Trnava	375 181	509	375 690	69,32	431 154	1 037	432 191	78,44
Trenčín	376 660	768	377 428	62,84	435 246	1 175	436 421	72,07
Nitra	489 547	734	490 281	68,39	550 492	1 529	552 021	77,38
Žilina	451 314	1 093	452 407	67,65	522 580	1 732	524 312	75,73
Banská Bystrica	354 437	3 730	358 167	54,32	413 267	5 543	418 810	63,25
Prešov	445 735	100 277	546 012	73,86	529 099	121 188	650 287	82,32
Košice	381 638	69 288	450 926	60,84	455 515	84 002	539 517	70,43
Slovenská republika	3 187 383	178 733	3 366 116	63,82	3 708 120	219 831	3 927 951	73,02

V dvoch krajoch Slovenska pozorujeme trend evidentného poklesu počtu obyvateľov (Bratislava – pokles o 7 336 a Nitra – pokles o 3 424 osôb). Najvyšší absolútny prírastok katolíkov bol zaznamenaný v krajoch Košice (88 591 osôb) a najmä Prešov (104 275 osôb). Najvyšší relatívny prírastok katolíkov sa prejavil v krajoch Košice (19,65%), Prešov (19,1%) a prekvapujúco v Bratislave (18,78 %), ktorá však na druhej strane vykazuje najvyšší absolútny pokles obyvateľstva.

Tab.č.5. Rast (pokles) obyvateľstva a rast počtu príslušníkov katolíckeho vierovyznania v krajoch

Kraj	Obyvateľstvo spolu				Katolíci	
	1991	2001	Prírastok (úbytok)		Prírastok	
			abs.	%	abs.	%
Bratislava	606 351	599 015	-7 336	-1,21	59 187	18,78
Trnava	541 992	551 003	9 011	1,66	56 501	15,04
Trenčín	600 575	605 582	5 007	0,83	58 993	15,63
Nitra	716 846	713 422	-3 424	-0,48	61 740	12,59
Žilina	668 771	692 332	23 561	3,52	71 905	15,89
Banská Bystrica	659 320	662 121	2 801	0,42	60 643	16,93
Prešov	739 264	789 968	50 704	6,86	104 275	19,10
Košice	741 216	766 012	24 796	3,35	88 591	19,65
Slovenská republika	5 274 335	5 379 455	105 120	1,99	561 835	16,69

Komplexnejší priestorový obraz rastu počtu katolíkov je možné vidieť na mapách (mapa č. 1, 2). Základnými jednotkami na mapách sú okresy Slovenska a majú rovnaké škálovanie (viď vysvetlivky k mapám).

Z údajov za okresy vidno, že minimálny počet obyvateľov hlásiacich sa ku katolíkom, žije v okrese Myjava (11,13% - v r. 1991 a 14,34 % v r. 2001). Maximálny počet katolíkov vykazuje okres Námestovo (92,78% v r. 1991 a 97,72% v r. 2001). Za roky 1991 a 2001 žilo resp. žije v okresoch priemerne 64,37%, resp. 72,9% katolíkov, čo je na mapách vidieť vo forme hustejšej šrafáže (mapa 2 za r. 2001).

3. Záver

Vďaka zvýšeniu dôveryhodnosti slovenskej štatistiky a dôvery obyvateľstva k realizátorom sčítania ľudu sú jeho výsledky nespochybniteľné. Za posledné desaťročie sa stabilizoval počet katolíkov na takmer predvojnovú úroveň, a to aj napriek 2,99 % príslušníkov s nepriznaným vierovyznaním a existujúcemu trendu – zvýšeniu počtu ateistov (12,96 %). Tento jav môžeme nazvať katolizácia spoločnosti (viď Tab. č. 1).

Zároveň sú badať i markantné zmeny v expanzii ostatných kresťanských cirkví. Vyplýva to z Tab. č. 2.

Po uverejnení kompletných údajov zo sčítania ľudu, bytov a domov z roku 2001 bude vytvorený priestor pre tvorbu hlbších a komplexnejších analýz. K dispozícii budú výsledky vhodné na komparácie z dvoch cenzusov, ktoré sa uskutočnili z hľadiska práva na vierovyznanie v slobodnej spoločnosti. Ekonómovia, sociológovia, demografi, geografi a odborníci z iných profesií budú môcť transformovať zistené údaje do ďalších zaujímavých štúdií. Medzi iným aj do Atlasu katolíckej Cirkvi Slovenska.

4. Literatúra

[1] Poláčik, Š.: **Diverzifikovanosť religióznej štruktúry Slovenska (rok 1991)** Acta Geographica Rerum Naturalim UC, Bratislava. Nr. 39, 183 - 193.

[2] Poláčik, Š.: **Rímskokatolícka cirkev na Slovensku po roku 1989**. Kultúra, 1999

I. časť: Rok 1989 - Prelomové obdobie pre cirkev na Slovensku, 8, p: 14.

II. časť: Diecézy Slovenska, ich historická báza a súčasný stav, 9, p: 14.

III. časť: Rímskokatolícky cirkevný edukačný systém, 10, p: 14.

[3] Poláčik, Š.: **Mapa nitrianskej diecézy** (In: V. Judák: Nitrianske biskupstvo v dejinách, Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi). Bratislava, 1999, p: 57.

[4] **Atlas cirkví, náboženských spoločností a religiozity Slovenska**. (Š. Poláčik – ed.) Chronos, Bratislava, 2000, pp:150

Appendix: Geografické súvislosti medzi cirkvami

App 1. Na okraj problematiky

Pomocou korelačnej analýzy je možné odhaliť kauzálne, ale i náhodné závislosti medzi jednotlivými ukazovateľmi - premennými. Ukazovateľ (premenná) je číselne vyjadrená informácia. V našom prípade budú ukazovatele informovať o percentuálnom počte príslušníkov jednotlivých cirkví, resp. náboženských spoločností a o počte obyvateľov v jednotlivých okresoch Slovenska. Výpočtom korelačných koeficientov (r) medzi ukazovateľmi získame miery závislosti (korelácie) medzi dvoma alebo viacerými premennými. Korelačný koeficient môže dosahovať hodnoty od -1 do +1. Hodnota -1 reprezentuje najvyššiu negatívnu koreláciu (čím viac je jedného ukazovateľa, tým menej je druhého), hodnota +1 vyjadruje najvyššiu pozitívnu koreláciu (čím viac je jedného ukazovateľa, tým je viac i druhého). Hodnota 0 vypovedá o žiadnej závislosti.

App..2. Interpretácia korelačných koeficientov

Ukazovatele - premenné sú nasledovné (v zátvorke sú uvedené pracovné skratky):

- 1 Katolícka Cirkev (KC) – % RKC a GKC spolu
- 1a. Rímskokatolícka Cirkev (RKC) - %
- 1b Gréckokatolícka Cirkev (GKC) - %

Ostatné štátom uznané kresťanské cirkvi:

- 2 Evanjelická cirkev augsburského vyznania (EAV) - %
- 3 Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku (REF) - %
- 4 Pravoslávna cirkev (PC) - %
- 5. Evanjelická metodistická cirkev, Slovenská oblasť (EMC) - %
- 6 Bratská jednota baptistov v SR (BJB) - %
- 7 Cirkev bratská (CB) - %
- 8 Cirkev adventistov siedmeho dňa (ADV7) - %
- 9 Apoštolská cirkev na Slovensku (ACS) - %
- 10 Starokatolícka cirkev (SC) - %
- 11 Kresťanské zbory na Slovensku (KZ) - %
- 12 Cirkev československá husitská na Slovensku (CSH) - %

Štátom uznané nekresťanské náboženské spoločnosti:

- 13 Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia (JS) - %
- 14 Ústredný zväz Židovských náboženských obcí (ŽNO) - %

Ostatné:

- 15. Vierovyznanie nezistené (NEZ) - %
- 16 Ateisti (ATE) - %
- 17 Obyvateľstvo (OBYV) – počet obyvateľov

Vychádzali sme z dvoch tabuliek: 79 (riadkov-okresov) x 19 (stĺpcov-ukazovateľov), ktoré reprezentovali stav v rokoch 1991 a 2001 a vypočítali sme dve série korelačných koeficientov pre jednotlivé roky (tab. č. 6a (6b) – Korelačné koeficienty pre r. 1991 (pre r. 2001)). V tabuľkách sú významnejšie len koeficienty $\pm 0,2$ {menšie ako $-0,2$ (t.j. $-1,0$ až $-0,2$) a väčšie ako $0,2$ (t.j. $0,2$ až $1,0$)}. Najvýznamnejšie sú korelačné koeficienty $\pm 0,5$ {menšie ako $-0,5$ (t.j. $-1,0$ až $-0,5$) a väčšie ako $0,5$ (t.j. $0,5$ až $1,0$) – tmavo vytieňované}. Z nich interpretujeme len tie najvýznamnejšie.

Tabuľky sú rozdelené na sektory:

- I. katolíckej Cirkvi,
- II. ostatné štátom uznané kresťanské cirkvi
- III. štátom uznané nekresťanské náboženské spoločnosti a ostatní.

App. 2.1. Korelačné väzby v r. 1991 (tab č. 6a)

App. 2.1.1 Obyvateľstvo katolíckej Cirkvi (a vzťahy medzi ostatným obyvateľstvom) - sektor I

Obyvateľstvo katolíckeho vierovyznania je zložené z rímskokatolíkov a gréckokatolíkov. Najväčší podiel je rímskokatolíkov, čo je zrejmé z korelačných koeficientov ($r=0,82$) pre rok 1991 (i 2001). V porovnaní so všetkými ostatnými ukazovateľmi je korelácia záporná. Znamená to, že čím je viac katolíkov, tým je menej ostatných príslušníkov iných cirkvi. Štatisticky je tento jav najviac evidentný u príslušníkov evanjelickej a.v. cirkvi ($r=-0,73$), nezistených ($r=-0,74$) a ateistov ($r=-0,82$). Na Slovensku sa potvrdzuje, že katolícka Cirkev je všeobecná – nezávislá na počte obyvateľov v okresoch (regiónoch).

V prípade príslušníkov rímskokatolíckej a gréckokatolíckej Cirkvi je badať odlišnosti, ktoré sú spôsobené regionálnou diferenciaciou gréckokatolíkov (pozri tiež [4] M 12.1 a M 12.2). V prípade príslušníkov rímskokatolíckej Cirkvi je situácia obdobná ako v katolíckej Cirkvi. Pri korelačnej väzbe príslušníkov rímskokatolíckej Cirkvi je nepriama závislosť s príslušníkmi evanjelickej cirkvi augsburského vyznania ($r=-0,54$), s nezisteným vierovyznaním ($r=-0,5$) a ateistami ($r=-0,53$). Obyvateľstvo gréckokatolíckeho vierovyznania žije v okresoch (regiónoch), kde žijú tiež pravoslávni veriaci ($r=0,8$) a Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia. ($r=0,51$).

App. 2.1.2 Obyvateľstvo kresťanských cirkvi (a vzťahy medzi ostatným obyvateľstvom) -sektor II

V prípade príslušníkov ostatných kresťanských cirkvi je 5 významnejších korelačných koeficientov.

Okresy s významnejšími počtami príslušníkov evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (najmä Myjava, L. Mikuláš, Martin, Turč. Teplice) sú tie, kde žije minimálne percento rímskokatolíkov ($r=-0,54$) a katolíkov ($r=-0,73$).

Okresy s významnejšími počtami príslušníkov reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku sú i tie, kde žije väčší počet príslušníkov Náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia ($r=0,54$).

Veriaci pravoslávnej cirkvi žijú v regiónoch, kde sú tiež obyvatelia gréckokatolíckeho vierovyznania ($r=0,8$, vid' tiež App.2.1.1).

Zaujímavá väzba je medzi Cirkvou československou husitskou na Slovensku a Židovskou náboženskou obcou ($r=0,57$). V tomto prípade ide najmä o mestské okresy Bratislavy a Košíc (vid' [4], M 25.1, M 36.1)

Cirkvi ako Cirkev bratská a Starokatolícka cirkev boli v okresoch Slovenska málo rozšírené. Je to možné dokumentovať aj z faktu, že Starokatolícka cirkev nemá ani jeden významnejší korelačný koeficient ($\pm 0,2$). Príslušníci Cirkvi bratskej majú takýto korelačný koeficient len jeden ($0,22$) s ukazovateľom počtu obyvateľstva (17). Svedčí to o tom, že príslušníci Cirkvi bratskej žili hlavne v populačne väčších mestských okresoch (vid' [4], M 29.1)

App. 2.1.3 Vzťahy medzi ostatným obyvateľstvom - sektor III

V tejto časti nebudeme uvádzať väzby, ktoré už boli prezentované v častiach App. 2.1.1 a App.2.1.2, kde je spolu 8 významnejších korelačných koeficientov. Existuje tu však korelačný koeficient medzi tými, ktorí vierovyznanie nepriznali a ateistami ($r=0,88$). Boli to skupiny obyvateľstva bývajúce hlavne v kraji Banská Bystrica.

V tomto sektore je dobré všimnúť si väzby s ukazovateľom 17 – počet obyvateľstva. V prípade tohto ukazovateľa (17) a ukazovateľov (1b) príslušníci Gréckokatolíckej Cirkvi ($r=-0,24$) a (4) Pravoslávnej cirkvi ($r=-0,25$) sú sústredení v populačne menších okresoch Východného Slovenska. Na druhej strane, veriaci Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku ($r=0,23$), Cirkvi bratskej ($r=0,22$), Kresťanských zborov na Slovensku ($r=0,21$), tí, ktorí vierovyznanie nepriznali ($r=0,25$) a ateisti ($r=0,27$) žijú v okresoch s väčším počtom obyvateľstva.

App. 2.2. Korelačné väzby v r. 2001 a ich porovnanie 1991 a 2001 (tab. č. 6a – 6b)

V tab. 6a a 6b sú korelačné koeficienty, ktorých by malo byť celkove 190 (aj z diagonálnymi hodnotami, pozn. tabuľka je symetrická). Definovali sme významnejšie a najvýznamnejšie korelačné koeficienty. V roku 1991 bolo 48 významnejších korelačných koeficientov a 13 najvýznamnejších. V roku 2001 bolo 77 významnejších korelačných koeficientov a 25 najvýznamnejších. Znamená to, že v roku 2001 - najmä o ostatných kresťanských cirkvách (II sekcia) na Slovensku, vieme viac ako v 1991, predovšetkým o geografickej diferenciacii jednotlivých cirkví.

App. 2.2.1 Obyvateľstvo katolíckej Cirkvi (a vzťahy medzi ostatným obyvateľstvom) - sektor I

Ďalšie korelačné koeficienty, okrem už spomenutých v časti 3.2.1.1, dokresľujú antagonickú väzbu medzi príslušníkmi katolíckej Cirkvi na jednej strane a príslušníkmi evanjelickej metodistickej cirkvi, Slovenská oblasť ($r=-0,75$), resp. príslušníkmi Starokatolíckej cirkvi ($r=-0,57$) na strane druhej. V tomto prípade sa prejavuje synergický efekt, kedy príslušníci samotných RKC a GKC majú nižšiu váhu korelačných koeficientov s EMC ($r=-0,49$ a $-0,26$) a SC ($r=-0,32$ a $-0,28$).

Váha ukazovateľa (16 - Vierovyznanie nezistené) sa oproti roku 1991 znížila (viď Tab. č. 1 a 2). Tým sa znížili váhy korelačných koeficientov KC (z $-0,74$ na $-0,45$), RKC (z $-0,5$ na $-0,2$), ale aj väčším kresťanským cirkvám.

V roku 2001 sa znížila váha korelačného koeficientu medzi počtom RKC a ateistami (z $-0,53$ na $-0,38$). V tomto prípade sa aj počet rímskokatolíkov a ateistov zvyšoval.

Zmeny ukazovateľov 16 a 17 (vierovyznanie nezistené, ateisti) mali určite pozitívny vplyv na ukazovateľ 1a (RKC) najmä v okresoch: Bratislava – V, Košice-II, Bratislava – II, Prievidza, Košice-III, Šaľa, Lučenec a na 1b (GKC) najmä v okresoch: Košice-I a Košice-IV.

Zmeny ukazovateľa 16 (vierovyznanie nezistené) mali určite pozitívny vplyv na ukazovateľ 1a (RKC) najmä v okresoch: Malacky, Ilava, Gelnica, Spišská Nová Ves, Žilina, Dunajská Streda, Nové Zámky a na 1b (GKC) najmä v okresoch: Humenné, Svidník, Michalovce, Trebišov, Stropkov, Sobrance, Vranov nad Topľou, Stará Ľubovňa.

Zmena korelačného koeficientu medzi 1a RKC a 13 JS sa zvýšil z $-0,59$ na $-0,65$. Svedčí to o tom, že u týchto komunit sa za posledných 10 rokov stále intenzívnejšie prehľbuje ich antagonickosť.

App. 2.2.2 Obyvateľstvo kresťanských cirkvi a vzťahy medzi ostatným obyvateľstvom - sektor II

Z porovnania tabuliek 6a a 6b je vidieť markantné rozdiely vo veľkosti korelačných koeficientov. Obdobne ako 2 Evanjelická cirkev augsburského vyznania (EAV) aj ostatné kresťanské cirkvi nadobudli iný charakter, napr. 5 Evanjelická metodická cirkev, Slovenská oblasť (EMC), 10 Starokatolícka cirkev (SC) a 12 (CSH) Cirkev československá husitská na Slovensku.

Z korelačných väzieb sú dvojice alebo skupiny cirkví:

- 2 Evanjelická cirkev augsburského vyznania (EAV) a 5 Evanjelická metodická cirkev, Slovenská oblasť (EMC), ($r=0,55$)
- 10 Starokatolícka cirkev (SC) a 5 Evanjelická metodická cirkev, Slovenská oblasť (EMC), ($r=0,58$)
- 10 Starokatolícka cirkev (SC) a 8 Cirkev adventistov siedmeho dňa (ADV7) ($r=0,61$)
- 10 Starokatolícka cirkev (SC) a 11 Kresťanské zbory na Slovensku Cirkev (KZ) ($r=0,58$)

V prípadoch: 10 Starokatolícka cirkev (SC), 11 Kresťanské zbory na Slovensku (KZ) 12 Cirkev československá husitská na Slovensku (CSH) sa tieto pomerne silno viažu s 15

Vierovyznanie nezistené (NEZ) a 16 Ateisti (ATE). V prípade 12 CSH žijú jej príslušníci v tých istých okresoch ako príslušníci Židovských náboženských obcí ($r=0,72$).

App. 2.2.3 Vzťahy medzi ostatným obyvateľstvom - sektor III

Korelačné koeficienty vytvárajú jednotu v skupine kresťanských cirkví:

10 Starokatolícka cirkev (SC), 11 Kresťanské zbory na Slovensku (KZ), 12 Cirkev československá husitská na Slovensku (CSH), 5 Evanjelická metodistická cirkev, Slovenská oblasť (EMC),

štátom uznaná nekresťanská náboženská spoločnosť:

14 Židovské náboženské obce (ŽNO)

a ukazovatele:

15. Vierovyznanie nezistené (NEZ),

16 Ateisti (ATE) .

Príslušníci uvedených cirkví a náboženských spoločností, ateisti a tí, ktorí vierovyznanie nepriznali, vytvárajú širšie, špecifické regionálne zoskupenia. Najlepšie bude tento jav viditeľný na mapách koncentrácie príslušníkov týchto cirkví. Mapy budú prezentované v Atlase katolíckej Cirkvi Slovenska a budú cennou pomôckou pre širší okruh čitateľov.

Prílohy:

Tab. č. 6a Korelačné koeficienty pre r. 1991

1991	1-KC	1a-RKC	1b-GKC	2-EAV	3-REF	4-PC	5-EMC	6-BJB	7-CB	8-ADV7	9-ACS	10-SC	11-KZ	12-CSH	13-JS	14-ŽNO	15-NEZ	16-ATE	17-OBYV
1-KC	1,0000	0,8245		-0,7261	-0,2035			-0,3502		-0,2995			-0,3177	-0,2642	-0,3185	-0,2509	-0,7382	-0,8191	
1a-RKC	0,8245	1,0000	-0,4258	-0,5395	-0,2488	-0,4382		-0,2109							-0,5858		-0,5002	-0,5257	
1b-GKC		-0,4258	1,0000	-0,2199		0,8021							-0,2228		0,5124		-0,3081	-0,3928	-0,2388
2-EAV	-0,7261	-0,5395	-0,2199	1,0000						0,2884			0,2291				0,2033	0,3555	
3-REF	-0,2035	-0,2488			1,0000		0,2308	0,3169							0,5430				0,2252
4-PC		-0,4382	0,8021			1,0000									0,4093			-0,2813	-0,2522
5-EMC					0,2308		1,0000				0,2983								
6-BJB	-0,3502	-0,2109	-0,1923		0,3169			1,0000			0,2533					0,2382	0,2817	0,3604	
7-CB									1,0000										0,2190
8-ADV7	-0,2995			0,2884						1,0000							0,2179	0,3132	
9-ACS							0,2983	0,2533			1,0000					0,3679	0,2123	0,2703	
10-SC												1,0000							
11-KZ	-0,3177		-0,2228	0,2291									1,0000	0,2549			0,3746	0,3553	0,2091
12-CSH	-0,2642												0,2549	1,0000		0,5707	0,4125	0,4550	
13-JS	-0,3185	-0,5858	0,5124		0,5430	0,4093									1,0000				
14-ŽNO	-0,2509							0,2382			0,3679			0,5707		1,0000	0,3593	0,4159	
15-NEZ	-0,7382	-0,5002	-0,3081	0,2033				0,2817	0,2179	0,2123			0,3746	0,4125		0,3593	1,0000	0,8773	0,2486
16-ATE	-0,8191	-0,5257	-0,3928	0,3555		-0,2813		0,3604	0,3132	0,2703			0,3553	0,4550		0,4159	0,8773	1,0000	0,2714
17-OBYV			-0,2388		0,2252	-0,2522			0,2190				0,2091				0,2486	0,2714	1,0000

Tab. č. 6b Korelačné koeficienty pre r. 2001

2001	1-KC	1a-RKC	1b-GKC	2-EAV	3-REF	4-PC	5-EMC	6-BJB	7-CB	8-ADV7	9-ACS	10-SC	11-KZ	12-CSH	13-JS	14-ŽNO	15-NEZ	16-ATE	17-OBYV
1-KC	1,0000	0,7903		-0,7824	-0,2087		-0,7501	-0,3585		-0,3909	-0,2864	-0,5733	-0,2591	-0,3904	-0,3958	-0,2530	-0,4480	-0,7467	
1a-RKC	0,7903	1,0000	-0,5129	-0,5320	-0,2446	-0,5124	-0,4858				-0,2039	-0,3234		-0,2026	-0,6503		-0,2019	-0,3831	
1b-GKC		-0,5129	1,0000	-0,2342		0,7942	-0,2638	-0,2068		-0,2277		-0,2792	-0,4046	-0,2187	0,4992		-0,3006	-0,4256	-0,2226
2-EAV	-0,7824	-0,5320	-0,2342	1,0000			0,5517			0,3138		0,2994							0,3755
3-REF	-0,2087	-0,2446			1,0000		0,4367	0,3080							0,5880				0,2327
4-PC		-0,5124	0,7942			1,0000	-0,2060			-0,2238			-0,3011		0,4242			-0,2964	-0,2426
5-EMC	-0,7501	-0,4858	-0,2638	0,5517	0,4367	-0,2060	1,0000	0,4127		0,2835	0,2766	0,5827	0,2340		0,3533		0,2326	0,6174	
6-BJB	-0,3585		-0,2068		0,3080		0,4127	1,0000		0,3206	0,2719	0,3338	0,2947			0,2429	0,2997	0,3963	
7-CB									1,0000					0,2333		0,3241			
8-ADV7	-0,3909		-0,2277	0,3138		-0,2238	0,2835	0,3206		1,0000	0,2369	0,6101	0,3804	0,2040		0,2199	0,4897	0,4079	
9-ACS	-0,2864	-0,2039					0,2766	0,2719		0,2369	1,0000			0,2120		0,3129	0,2256	0,3285	
10-SC	-0,5733	-0,3234	-0,2792	0,2994			0,5827	0,3338		0,6101		1,0000	0,5852	0,2789		0,2088	0,5884	0,6530	
11-KZ	-0,2591		-0,4046			-0,3011	0,2340	0,2947		0,3804		0,5852	1,0000	0,3176		0,2364	0,5144	0,5479	0,2436
12-CSH	-0,3904	-0,2026	-0,2187						0,2333	0,2040	0,2120	0,2789	0,3176	1,0000		0,7204	0,6243	0,6988	
13-JS	-0,3958	-0,6503	0,4992		0,5880	0,4242	0,3533								1,0000				
14-ŽNO	-0,2530							0,2429	0,3241	0,2199	0,3129	0,2088	0,2364	0,7204		1,0000	0,5448	0,4812	
15-NEZ	-0,4480	-0,2019	-0,3006				0,2326	0,2997		0,4897	0,2256	0,5884	0,5144	0,6243		0,5448	1,0000	0,7207	
16-ATE	-0,7467	-0,3831	-0,4256	0,3755		-0,2964	0,6174	0,3963		0,4079	0,3285	0,6530	0,5479	0,6988		0,4812	0,7207	1,0000	0,2080
17-OBYV			-0,2226		0,2327	-0,2426							0,2436					0,2080	1,0000